

gerland en Drente geenszins zelden. Daar, en in Oost-Friesland, waar de vrouelike form van dezen naam gewoonlik *Hilke* luidt en ook zoo geschreven wordt, kent men buiten dien van deze namen nog de wanformen *Hillechiena* en *Hilkea*; door deze wansmakelijke en gants onredelijke *a*, meent men dezen namen eenen fraaiieren, deftigeren form te geven. Ten onrechte. Wil men geen *Hillechien* nochte *Hilke* of *Hilletje* of *Hylkje* meer, dat men dan daarvoor de eenvoudige oude en oorspronkelijke form *Hilda* neme!

Daar zijn er zoo vele maagschapsnamen en zoo vele plaatsnamen ontleend aan den mansnaam *Hild* (*Hille* of *Hile*), dat ik werkelijk schroom die allen hier te vermelden. Die dorre opsomminge zoude zekerlik den lezer al te zeer verdrieten. Ik zal hier dus maar enkelen dezer namen noemen, en dat en zal nog geen tiende deel zijn van al de namen die my bekend zijn, terwijl deze my bekende namen gewis nog geen duizendste deel uitmaken van al zulke namen als in alle germaansche landen, geheel Duitschland en duitsch Oostenrijk, geheel Engelland, geheel Skandinaviën voorkomen. Ik noem hier slechts enkele nederlandsche namen in het algemeen, enkele friesche in het byzonder, en eenige plaatsnamen uit aangrenzende landstreken.

Geslachtsnamen : het onverbogene *Hille*, en misschien ook *Hiel*; verder de patronymika *Hilles*, *Hillen*, *Hillens*, verlatijnscht *Hillenius*; *Hillinga*, *Hillenga*, *Hillega*, *Hillinge*, *Hilling*, *Hillingh*, *Hilink* (en is daar geen *Hillynck* in Vlaanderen?), *Hillama*, *Hillema*, *Hilma*, *Hielema*, *Hylen*, *Hillekens*, *Hilkes*, *Hielkes*, *Hylkema*, *Van Hylckama*, *Hielkema*, *Hieltjes*.

Plaatsnamen : *Hilleghem*, een dorp in Oost-Vlaanderen, voluit *Hillinghem*, dat is *Hillinga*- of *Hildinga*-heim, de woonplaats der *Hillingen*, der kinderen of nakomelingen van den man die *Hild* hiet. Volkomen het zelfde beteekent de naam van het dorp *Hillegom*, in Zuid-Holland, benoorden Leiden. Deze plaatsnaam is slechts een andere schryfform; in d'uitspraak der namen *Hilleghem* en *Hillegom* is maar uiterst weinig verschil; en in den oorspronkeliken form dezer twee namen in 't geheel geen. Verder : *Hillinga-state* is te Hantum, *Hillinga-sate* te Mantgum, *Hillema-state* te Bergum en ook te Harich, alles in Friesland. *Hillema-huis* is by Grijpskerk in het Wester-kwartier van Groningerland, en *Hylkema-heert* is te Bafloo, mede in dat gewest. *Hilkenborg* is een dorp by Leer in Oost-Friesland; *Hilkendorp* is by Hoya in Hanover; *Hilligsfeld* is een dorp by

Hamelen in Hanover en *Hillesheim*, een vlek in den Eifel, Rijn-Pruissen; *Hildesheim* eindelijk, in nederduitscher tonge als *Hillesen* en *Hilsum* uitgesproken (van deze uitspraak komt de geslachtsnaam *Hillesum*, in Holland inheemsch), is eene aanzienlijke, oude stad in Hanover.

Vervolgt.

JOHAN WINKLER.

WALRAVENSIJDE.

Vervolg van XXIII^{ste} jaar, blz. 403.

N elf of twaalf jaren later, den eersten Januari 1735, viel de kapel, door het geweld van den storm, in :

Rekening der kerk van Middelkerke 1735-36.
f° 54 :

« Synde de plaetse daer de capelle van Walraversyde is staende, de welcke den eersten « January 1735 is ingevallen door den grooten « stormwyndt, bij dien dat de selve partie is « onverpacht gebleven.... memorie ¹.

De rekeningen der volgende jaren vermelden den verkoop der bouwstoffen.

De steenen wierden in verschillende hoopen verkocht door den stokhouder van het Camerlinksche, Phil. Gheys, op 8 Februari, 23 Maart, 20 September en 26 Maart 1736, en brachten de som op van 109 ponden grooten, 7 schellingen, 21 grooten en 12 mijten, die in de kas der parochiekerk wierden gestort.

Kerkrekening van Middelkerke, annis 1733-1736 ².

f° 74 v°. « Den rendant premetteert dat bij de « voorgaende rekenynghe folio 81 verso den voor- « gaenden ontfangher Vanden Abeele is ghelast « gheworden te ondersoucken of wylent Heer « ende Meester Jacobus Du Cortiere, tzyen tyde « pastoor deser prochie heeft gedaen rekenynghe « vande vercoghte materialen van steen vande « capelle van Walravensyde, alsmede vande andere materialen vande salve ende degonne re- « garderende dese kercke. »

f° 76 r°. « Voorts verantwoordt den rendant « alhier de somme van eenen tnegentigh ponden « derthien schellingen grooten ouer de suyver

1. De twee laatste teksten zijn reeds in den Inventaris der Archieven van het Vrije (T. II. p. 447) uitgegeven geweest.

2. Inventaris van de Registers van het Vrije, n° 12895.

« portie vande gehouden venditien vande afge-
« broken materialen ende steen vande capelle
« van Walraversyde door Sr Philippe Gheys,
« stockhouder van Camerlynck ambacht in prof-
« fyte van dese kercke, respectiuelick in datum
« achsten februari, 23^{en} maerte, twintighsten sep-
« tember 1735, mitsgaeders sessen twintighsten
« maerte seventhien hondert sessendertich, vol-
« gens het schriftelyck verclaers vanden voor-
« noemden stochouder; — dus hier deselve

xcii L xiii s. viii gr. »

fe 77ro. « Voorts is nogh vercocht gheworden
« vuytter handt door den heer Pastoor deser pro-
« chie eenighe materialen van steen vande ge-
« seyde Capelle van Walraversyde, ten jaere
« 1735 in diversche stonden; bedraegende tsae-
« men seventhien ponden veerthien schellynghen
« elf grooten en twaelf myten, volgens de spe-
« cificque declaratie van den voornoemden pas-
« toor; welcke somme alhier ten fyne van liqui-
« datie int gheheele wort verantwoord; dus hier
« deselve xvii L xiv s. xi 1/2 gr. »

Dezelfde stormwind die op eersten Januari
1735 de kapel van Raversijde om zoo te zeggen
den genadeslag toebrecht, rukte ook te Nieupoort
het ijzeren kruis van den toren der parochiekerk
ten gronde ¹.

De eeuwenoude toren bleef nog tot over een
dertigtal jaren in wezen. Daalden er sedert lang
geen klokketonen meer uit neêr, noch vreugdige,
noch treurende, die de gedachten eener bedrijvige
bevolking ten Hemel verhieven, toch bleef de
toren eenen tijdelijken, maar nuttigen dienst be-
wijzen aan het zeevarende volk; hij diende als
zeebaak « omme de varende coopliden ende zee-
lieden t'hebben kennesse vanden lande », lijk
onze voorouders plachten te zeggen. Alzoo vin-
den wij den toren van Raversijde aangestipt in
eenen franschen zeemanswegwijzer, te Parijs ten
jare 1804 uitgegeven, onder den naam van *Hol-
de-Wal*. In de engelsche zeemanswegwijzers is er
spraak van den *steeple of Raversijde* (*steeple* betee-
kent toren).

En zoo loopt de geschiedenis van Walraven-
sijde, het gewezen visschersdorp, allengskens ten
einde.

Binst den franschen tijd wierden er vele kerk-
goederen verkocht. Zulks greep plaats te Middel-
kerke zoowel als elders, en zoo gingen de oude
kapelgrond en toren van Raversijde over in 't be-
zit van bijzonderen.

1. Nieupoortsch Jaarboekje of Almanak voor 1877, blz. 54.

In de eerste jaren der tegenwoordige eeuw
plantte men tegen de grijze muren des torens
eenen ijfteboom, die mettertijd een weelderig ge-
was ten toon spreidde, en alzoo oudheid en jeugd
scheen te paren op het vierhonderdjarig gebouw.

Omstreeks de jaren 1850 stond dezelfde toren
op de landkaarten aangeteekend als « *base géodé-
sique* » of « landmeetkundige grondslag ».

Sedert een aantal jaren is, met het afbreken
van den kapeltoren van Raversijde, het eenigste
maar ook het merkwaardigste gedenkteeken van
't verleden van het visschersdorp verdwenen. Nog
toont men in eene schuur de grondvesten, tot nog
anderhalven meter boven den grond verheven,
welke men om hunne wederspanningheid aan ha-
mer en beitel heeft laten staan ¹. Gedurende
eenige jaren duiden twee staken, met een tonne-
ken alboven, op de duinen geplant, aan de zee-
lieden de plaats aan waar de toren gestaan had.

Tot den naam toe dreigde voor den reiziger
teenemaal onbekend te worden — want het be-
stier der Buurtspoorwegen heeft zelfs aan de
standplaats aldaar ² den naam van Raversijde niet
gewerdigd te geven — ware 't niet dat daar juist
onlangs eene herberg is gebouwd geweest, met
het uitsteekberd « in het nieuw Raversijde ».

Sic transit...

* *

Bestond er eene Sluis te Walravensijde?

Men leest in *La Flandre*, 1874-75, blz. 408 :

« Anciennement, la mer, ayant un libre
cours, couvrait chaque jour une grande étendue
du bassin de l'Yser; elle entrait par *Walravens-
hyde* (près d'Ostende), par Blankenberghe, par
Heyst, par le Zwyn. De manière que l'on peut
affirmer qu'à cette époque la moitié peut-être de
toute la zone basse, alluviale du pays, était com-
posée de criques, de scores, de canaux, de moeres,
de bras de mer et d'étangs salés. »

(Une Introduction à l'histoire des Flandres).

En in den Register vander Camere van Oost-
ende, 1610 :

58ro : « Borghe voor de pacht vande duynen
« beghinnende vande stede van Oosthende totte
« sluyse van Rauesyde. »

1. De oude kapelweg die naar de kalsijde liep, is nu een
onvrije uitweg. De huidige gebruiker der hofstede waar de
grondvesten van den toren staan, is de Heer P. Boydens.
— De herberg St. Hubrecht, niet ver van daar, draagt die
naam reeds sedert de verledene eeuw.

2. Leffinghe-standplaats.

Ook schijnt de kaart van het Land van den Vrijen door Pourbus opgemaakt, eene soort van sluis te Raversijde aan te duiden. Volgens den Heer L. Gilliodts-Van Severen lag de Camerlinckssluis te Walravensijde; doch de geachte schrijver noemt de oorkonden niet op welke hij zijn gezegde steunt. Van eenen anderen kant, in de nauwkeurige aanstipping der dijken en waterloopen die de watering van Camerlincksambacht te onderhouden had, ten jare 1561 opgemaakt en hooger reeds gemeld, is er slechts spraak van ééne sluis; die sluis leidde zeewaarts de wateren komende van den *sluisvliet* dier watering, en staat op alle oude kaarten geteekend nabij Middelerke, tusschen die gemeente en het gehucht Raversijde. Nog bestaat er op die plaats, te Middelerke, de zoogenaamde *sluisput* (de sluisdeuren zijn in den loop der voorledene eeuw ingevallen).

Volgens onze meening, zei men eertijds de sluis van Raversijde enkelijk om reden dat de sluis van Camerlinksambacht wat boven het dorp van dien naam gelegen was. Doch de meest gebruikte naam was *Camerlinkssluis*.

BIJLAGEN EN BEWIJSSTUKKEN.

I.

1403. Klachten van engelsche kooplieden over zeelieden van Vlaanderen.

Rubriek *Lombardie*.

« Item le viie jour d'octobre l'an dessus dit 1404 Hayn More de *Walrauinside* et Hayn Copin de Lombardie prinrent sur la mer une nef appelee Godingrace de Watby, chergee de fer et autres marchandises, dont estoit possesseur Jehan Leget lesquelz biens valoient 420 nobles. »

Rubriek *Oostende*.

(42^e artikel). « Item l'an mil iiie xii le premier jour de juillet Clais de Miinstere et Jehan Heynes de *Walrauinside* et Hans Tabbard d'Oostende prinrent sur mer hors d'un vessel appelle le Dogger de Salchons en Norffolk xi^m poissons salez appartenans a Jehan Burgoiz et Jehan Clerc dudit Salchons qui montent a iiie L et prinrent hors de ladite nef ancras, cables et autres appaulx mont. a xlvi L xiii s. iiie d.

« Item pour coust et despens en la poursuite.

(43^e artikel). « Item l'an mil cccc xiii Hans Tabbard, Clais de Münster et Hans Heynes d'Oostende et (?) Walrauinside prinrent hors de deux nefz appeles Doggers, dont estoient mais-

stres apres Dieu, Jehan Clerc et Willin Whyte, xix^m poissons salez appartenans a Jehan Burgoiz et Nicolas Attemille et leur comp : lesquelz poissons montent a la value de xix^e iiie^m nobles et aussi prinrent autres choses cestassavoir.

« Item pour coust et despens de poursuite.

(44^e artikel). « Item l'an m cccc xiii, le xxvi jour de juillet, Clays de Minstre et Jehan Heyns de Walrauinside et Hans Tabbard d'Oostende, prinrent hors d'un vessel appelle le Dogger de Clay, dont estoient possesseurs Nicolas Attmille et Richard Noble, xii^m poissons salez appartenans ausd. Nicolas et Richard, qui montent a iiie x L xiii s. iiie d. Et auroient hors de la meisme nef ancras, cables et tout l'appareil montant a clxvi L xiii s. iiie d.

« Item pour coust et despens de poursuite.

(45^e artikel). « Item monstre ledit Jehan Huuden, comme procureur et attourne ¹ de Jehan Burgoiz de Salthons, et Nicolas Attemille de Wegneton en Engleterre, comment le iii^e jour de juillet, en l'an iiie et xiii ii nefz appeles *doggerscepen*, appartenans aus diz Jehan Burgoiz et Nicolas Attemille, lesquelz furent maistres emprez Dieu en l'une Jehan Clers et en l'autre Willin White, sur la mer vers Engleterre; leur suruiendrent iii coruers, arriuez pour la guerre, et estoit maistre d'un d'ueulx (*sic*) maistre Hans Tabbard d'Oostende, de l'autre Clais de Minstre de Walrauinside, et du tiers Hans Hyns dudit Walrauinside, et prinrent lesdicts ii nefz appeles *doggerscepen*, et lesdiz maistres et leurs compaignons batirent et malaignirent et apres prinrent hors de la nef, en laquelle ledit Clerc estoit maistre, x^m poissons salez a la valer a la value de m (?) nobles, et depuis despoillierent ladite nef des ancras, cables, oille et d'autre vitaille a la value de m nobles; hors de la nef en laquelle Willin White estoit maistre, priurent ix^m poissons salez a la value de ix^e et iiie^m nobles et d'autres cables, oille et autre vitaille a la value de c et xx nobles; pour lesquelles choses grandes et diuerses poursuites aient este faictes tant audit Treshault et puissant Prince le Duc de Bourgogne, comme au Souuerain des Flandres, tant que en la presence dudit Jehan Clerc et Willem White. Ledit Duc de Bourgogne donna en mandement audict Souuerain de faire reparer ces dites choses, et apres Guille de Xabeque estant en Engleterre en estoit tant parle que a sa reuenue par deuant ledict Duc de Bourgogne, il fist tant que Il eust une com-

1. Engelsch : *Attorney* (gevolmachtigde).

mission speciale pour ladite cause; sur laquelle depuis ledict procureur ne pouoit oncques percevoir quil vouloist faire aucune chose pourquoy aucun remede peust ensuiure. — Quil plaise a vos Tres honorables, sages et pourueues discrecions tellement prendre ceste chose aucuer, que aceste assemblee oncques les ambassadeurs dudit Duc vous plaise tant parler et faire que lesd. Hans Tabard, Clays de Miinstere et Hans Heyns pourront estre arrestez et constrains de faire telle restitution comme il appartient.

« Et en ce faisant vous ferez... » etc.

Rubriek *Walrauinside*.

(46^e artikel). « L'an m iiii^e et quatre (1404), la veille de Tous Sains, estoit prins sur mer un fardeau de draps laine contenant xvi douze appartenans a Richard Dauy marchant de Londres; et fut ledict fardeau prins par une nef de Hayn Mare, delaquelle estoit maistre Johan Mare (Maes?) de *Walrauinside* et fust amene a l'ostel dudict Hayn et la fu dissipe et departi; le quel fardel monte a la somme de lxvi L xiiii s.

« Item pour cousts et despens a poursuite le fait de ladicte marchandise. »

Vervolgt.

ED. VLIETINCK.

DE SPEELTIJD.

OPGEDRAGEN AAN DE KINDERS DER KATHOLIJKE SCHOLEN,
DOOR H. DE TREMERIE,
NU PATER PETRUS VAN ALCANTARA.

De school is gedaan,
En 't spelen gaat aan,
Elk loert om zijn' makkers te vinden;
't Is tieren en tuiten,
En lachen en fluiten,
En huppelen onder de linden ¹.

't Is kruipen en gaan,
En loopen en staan,
Met kaatsbal en marbelen spelen;
Er zijn er die zingen,
En ander' die springen;
Het spel kan geen' kinders vervelen.

't Genot en de vreugd,
Het eigen der jeugd,
Staan klaar op de wezens te lezen;
Het spel is hun leven,
Zie, hoe ze daar zweven:
De speeltijd ontspant al de pezen.

1. De speelplaats welke deze stroofjes inboezemde, was met lindeboomen beplant.

En de oorzaak dier vreugd
Is niets dan de deugd,
Het tooisel der kinderen herten;
Ja, deugden beminnen
Doet vreugde verzinnen:
De deugden en kennen geen smerten.

Zoo wilt gij geen druk,
Maar vreugd en geluk,
Wees deugdzaam en heilig uw' dagen,
En God zal u loonen,
Uw' deugden bekroonen
In 't hemelsche, zoete behagen!

VAN HIER EN VAN ELDERS.

17 Leliaert en Anderen, te Gent, zijn verschenen:

1. Eene nieuwe uitgave van Vondel's *Altaargeheimenissen*, die 1 frank en half kost. Eerw. Heer Erkens, leeraar in 't Seminarie van Sint-Truiden, heeft de uitgave van Keulen, 1718, letterlijk gevolgd, 't gene waaruit hij grooten lof verwerven mag. — 2. Eene nieuwe vermeerderde uitgave van Karel VI, door L. Mathot, eertijds door hem onder zijnen duiknaam Van Ruckelingen uitgegeven. Die boek, van bij de 200 blz. kost 1 frank en half, en bevat de geschiedenis van ons Vaderland, van 1700 tot 1740.

AVISFONDS. — Vergadering van Donderdag, 29 November 1888.

De Heer De Haene-Wante had het op hem genomen dien avond eene voordracht te geven over de Fransche Omwenteling.

Te naaste jare zal men in Parijs en in geheel Frankrijk de omwenteling van 1789 herdenken en met veel luister vieren. Ter dezer gelegenheid zullen de slechte schrijvers trachten deze historische daadzaak te verrechtvaardigen, de noodzakelijkheid ervan te bewijzen en de mannen der eerste Republiek te doen doorgaan als de vrienden der bedrukten, de herstellere van alle onrecht, als ware helden. Het is dan de plicht van alle goede geschiedkundigen deze leugens te weerleggen opdat het volk er hem niet late door bedriegen of misleiden.

De Heer De Haene-Wante heeft ons in de twee eerste deelen zijner voordracht bewezen, door de getuigenis der republikeinen zelf, dat de opstokers der omwenteling niet anders waren dan ontuchtigaards, vuige moordenaars en lafaards, en dat deze omwenteling niet te verrechtvaardigen is noch door de zoogezegde onbekwaamheid des Konings, noch door de wanorde in de schatkist, noch door den afkeer der verschillende klassen der samenleving voor elkander. Het zijn daar nogtans, volgens sommige schrijvers, de drie bijzonderste oorzaken der omwenteling. De ware oorzaken waren de goddeloosheid en de zedeloosheid die op het einde der voorgaande eeuw overal in Frankrijk heerschten, en die een gevolg waren van de valsche leering der ketters en zoogezegde Philosophen.

In het derde deel zijner voordracht heeft de Heer De Haene gesproken van den ronkende leus der republikeinen: Vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid. — Deze drie deugden zooals zij door hen verstaan wierden, zijn onmogelijk. — Zij kunnen slechts uitgeoefend worden in de christene maatschappij.